

## BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING IJODIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

*Toshkent iqtisodiyot va texnologiyalar universiteti*

*Soatova Muhayyo Nuryigit qizi*

*E-mail: [muhayyosoatova9@gmail.com](mailto:muhayyosoatova9@gmail.com)*

### ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish usullari, ularning samaradorligini oshirish metodikasi hamda ta'lim jarayonida qo'llaniladigan innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Ijodiy tafakkur bolalarning muammolarni hal qilish, fikr yuritish, tasavvur va fantaziyasini rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantiradi. Maqolada pedagogik adabiyotlar, ilmiy tadqiqotlar hamda amaliy tajribalar asosida olingan natijalar asosida metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, maqolada o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beruvchi o'yinlar, interaktiv mashg'ulotlar va loyiha ishlari kabi amaliy usullar ko'rib chiqilgan.

**Kalit so'zlar:** boshlang'ich ta'lim, ijodiy tafakkur, pedagogik metodlar, o'quvchilarning rivojlanishi, innovatsion yondashuvlar.

### АННОТАЦИЯ

В статье анализируются методы развития творческого мышления учащихся в начальной школе, методика повышения их эффективности, а также инновационные подходы, используемые в образовательном процессе. Творческое мышление формирует у детей умения решать задачи, мыслить, развивать воображение и фантазию. В статье разработаны методические рекомендации, основанные на результатах педагогической литературы, научных исследований и практического опыта. Также рассматриваются практические методы, способствующие развитию творческого мышления учащихся, такие как игры, интерактивные занятия и проектная деятельность.

**Ключевые слова:** начальное образование, творческое мышление, педагогические методы, развитие учащихся, инновационные подходы.

## ANNOTATION

This article analyzes the methods of developing students' creative thinking in primary education, the methodology for increasing their effectiveness, and innovative approaches used in the educational process. Creative thinking forms children's abilities to solve problems, think, develop imagination and fantasy. The article develops methodological recommendations based on the results obtained from pedagogical literature, scientific research, and practical experience. At the same time, the article considers practical methods that help develop students' creative thinking, such as games, interactive activities, and project work.

**Keywords:** primary education, creative thinking, pedagogical methods, student development, innovative approaches.

## KIRISH

Bugungi kunda ta'lim sohasida ijodiy tafakkur rivoji muhim o'rin tutadi. Ijodiy tafakkur — bu o'quvchilarning muammolarni mustaqil hal qilish, turli fikrlarni tahlil qilish, yangi g'oyalar yaratish va ularni amaliyotga tatbiq etish qobiliyatidir. Boshlang'ich ta'lim davrida bu qobiliyatlarni shakllantirish, o'quvchilarda ijodiy potensialni rivojlantirish pedagogik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonida ijodiy yondashuvlarni qo'llash nafaqat bilimni mustahkamlash, balki bolalarning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maqolaning maqsadi — boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy tafakkur qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash va ularni amaliyotga tatbiq etish metodikasini ishlab chiqish. Shu maqsadda maqolada quyidagi vazifalar bajariladi: pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, ijodiy yondashuvlarni o'quv jarayonida qo'llash usullarini o'rganish, o'quvchilarning ijodiy ko'nikmalarini baholash va natijalarni tahlil qilish.

## ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ijodiy tafakkur rivoji pedagogik va psixologik tadqiqotlarda keng o'rganilgan mavzudir. Masalan, V. V. Davydov ijodiy tafakkur va maktabda innovatsion o'quv faoliyati masalalarini o'rgangan. Unga ko'ra, o'quvchilarning ijodiy rivoji amaliy va nazariy faoliyatni uyg'unlashtirish orqali amalga oshiriladi<sup>1</sup>. Shuningdek, J. Piagetning rivojlanish nazariyasi bolalarning fikrlash jarayonlarini bosqichma-bosqich o'rganishga imkon beradi, bu esa ijodiy tafakkur shakllanishi uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi<sup>2</sup>.

Metodologik asos sifatida maqolada quyidagi yondashuvlar qo'llanildi: pedagogik kuzatuv, eksperimental metod, so'rovnomalar va o'quvchilarning ijodiy ishlarini baholash. Tadqiqot ishlari Andijon shahridagi 3 ta boshlang'ich maktabda o'tkazildi, jami 60 o'quvchi ishtirok etdi. Eksperiment oldi va keyingi natijalarni solishtirish uchun maxsus testlar va ijodiy topshiriqlar ishlatildi.

## MUHOKAMA VA NATIJALAR

### 1. Eksperimental ish natijalari

Tadqiqot davomida o'quvchilarga ijodiy tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan 3 xil metod qo'llandi: o'yinlar orqali o'qitish, interaktiv mashg'ulotlar, loyiha ishlari. Natijalar quyidagi jadvalda keltirilgan:

**Jadval 1.**

#### Eksperimental guruhlar bo'yicha ijodiy tafakkur darajasi (ballarda)

| Guruh                              | Eksperiment<br>oldi | Eksperiment<br>keyin | O'sish<br>(%) |
|------------------------------------|---------------------|----------------------|---------------|
| 1-guruh (o'yinlar)                 | 62                  | 78                   | 25            |
| 2-guruh (interaktiv<br>mashg'ulot) | 60                  | 82                   | 36            |

<sup>1</sup> Davydov V. V. Problemy razvitiya uchebnoy deyatel'nosti — Moskva: Prosveshchenie, 1986, bet 45-67

<sup>2</sup> Piaget J. Psychology of Intelligence — New York: Routledge, 1972, bet 34-50

| Guruh                    | Eksperiment<br>oldi | Eksperiment<br>keyin | O'sish<br>(%) |
|--------------------------|---------------------|----------------------|---------------|
| 3-guruh (loyiha ishlari) | 58                  | 80                   | 38            |

Natijalar shuni ko'rsatadiki, barcha metodlar ijodiy tafakkur rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan, eng yuqori samaradorlik loyiha ishlari va interaktiv mashg'ulotlarda kuzatilgan.

## 2. O'quvchilarning ijodiy ishlar tahlili

Ijodiy ishlarni baholashda quyidagi mezonlar asosiy o'rin tutdi: yangi g'oya kiritish, mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish qobiliyati, ijodiy estetik yondashuv. Natijalar quyidagi jadvalda ko'rsatilgan:

**Jadval 2.**

### O'quvchilarning ijodiy ishlar bahosi (0–10 ball)

| Guruh       | Yangi<br>g'oya | Mustaqil<br>fikrlash | Muammoni hal<br>qilish | Estetik<br>yondashuv |
|-------------|----------------|----------------------|------------------------|----------------------|
| 1-<br>guruh | 7.5            | 7.2                  | 7.0                    | 7.8                  |
| 2-<br>guruh | 8.0            | 8.2                  | 8.1                    | 8.3                  |
| 3-<br>guruh | 8.2            | 8.1                  | 8.3                    | 8.5                  |

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, ijodiy ishlar bahosida loyiha ishlari eng yuqori natijani ko'rsatgan, bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga imkon beradi.

## XULOSA

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismidir. Eksperiment natijalari asosida aniqlanishicha, interaktiv mashg'ulotlar va loyiha ishlari o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini sezilarli darajada



oshiradi. Shu bilan birga, o'yinlar orqali ta'lim usuli ham ijobiy natija beradi, ammo loyiha ishlari va interaktiv yondashuvlarga nisbatan samaradorligi biroz pastroq.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun pedagogik jarayonni quyidagi tamoyillar asosida tashkil etish tavsiya etiladi: turli usullarni uyg'unlashtirish, o'quvchilarning mustaqil ishga qiziqishini oshirish, ijodiy topshiriqlar va loyiha ishlarini muntazam qo'llash. Shu tarzda o'quvchilar nafaqat bilim va ko'nikmalarni mustahkamlaydi, balki fantaziya, tasavvur va muammolarni hal qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Bundan tashqari, pedagoglar uchun metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarur: o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish, ijodiy jarayonni rag'batlantirish, baholash mezonlarini aniq belgilash. Shu tarzda boshlang'ich ta'limdagi ijodiy tafakkur rivoji nafaqat o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, balki kelajakda iqtidorli va ijodiy insonlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. Davydov V. V. Problemy razvitiya uchebnoy deyatel'nosti — Moskva: Prosveshchenie, 1986, bet 45-67.
2. Piaget J. Psychology of Intelligence — New York: Routledge, 1972, bet 34-50.
3. Vygotsky L. S. Thought and Language — Cambridge: MIT Press, 1986, bet 88-112.
4. Galperin P. I. Introduction to Psychology of Learning — Leningrad: Nauka, 1974, bet 56-79.
5. Kozulin A. Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context — Cambridge: Cambridge University Press, 1990, bet 102-130.